

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΞΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τὴν 11 Ὀκτωβρίου 1970
ἡμέραν: Κ Υ Ρ Ι Α Κ Η Ν
καὶ ὥραν: 22.30 - 23.0

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιά-
ζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ
καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ
Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

85

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγκο μου ἀγαπητέ, τό ξέρεις ὅτι βρισκόμαστε στά μισά τοῦ
ἄκτωβρίου σχεδόν καί τά σχολεῖα ἔχουν ἀνοίξει ἀπό τὴν πρώτη;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ἐλεγα κι' ἐγώ... πῶς ξέχασες νά μοῦ μιλήσης γιά τά σχολεῖα
τῆς παληᾶς Ἀθήνας ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μά δέν ξέχασα. Ἀκριβῶς γιά τά παληά σχολεῖα πρόκειται νά κου-
βεντιάσωμε σήμερα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θά μ' ἐρωτήσης ἂν ἔχωμε στο-
χεῖα γιά τέτοιο θέμα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θά σοῦ φανῆ παράξενο πού δέν θά σέ ρωτήσω, γιατί ξέρω καλά ὅτ
ἂν φυλλομετρήσης λίγο τά ποιήματα τοῦ Σουρῆ, θά βρῆς ἀσφαλῶς
πολλά ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐκανες διάννα Γιάγκο μου. Κι' ἔχομε μιά μαρτυρία γιά κάποιον
δάσκαλο πού ἐλέγετο Θεόφιλος πού εἶχε ἓνα ἰδιωτικό σχολεῖο
γύρω στά 1860, ἐδῶ κι' ἑνατόν δέκα χρόνια τώρα. Νά, διάβασε
ἐδῶ τί γράφει στήν Αὐτοβιογραφία του ὁ Γεώργιος Σουρῆς.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιά δόσε μου, γιατί μαντεύω πῶς θά ἔχη ἐνδιαφέρον αὐτό τό
ἀπόσπασμα : (Διαβάζει)

Ἐγώ δέ τότε ἐσπούδαζα μετά μεγάλου ζήλου
εἰς τό σχολεῖον τοῦ γνωστοῦ κυρίου Θεοφίλου
ὅστις μέ τόση ἔξαψιν καί μ' ἐνθουσιασμόν,
τοῦ κύκλου ἀνεκάλυψε τόν τετραγωνισμόν.
Κι' ἐνῶ σοφόν διδάσκαλον ὁ κόσμος τόν κηρύττει
θά 'ναι ὁ πρῶτος πού θά μῆ μέσ' τοῦ Δρομοκαῖτη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα ἄς βγάλωμε τά συμπεράσματά μας Γιάγκο. Ὁ Σουρῆς γεννήθηκε στά 1853. Όταν λοιπόν θά πήγαινε στήν τετάρτη τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου θά ἦτανε ἕως δέκα ἐτῶν, δηλαδή στά 1863 περίπου. Καί ἐσπούδαζε εἰς τό σχολεῖον τοῦ γνωστοῦ κυρίου Θεοφίλου

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σωστά λοιπόν τό ὑπελόγισες. Γύρω στά 1860 ὑπῆρχε τό σχολεῖο τοῦ κυρίου Θεοφίλου. Καί ποῦ βρισκότανε αὐτό τό περίφημο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Αν λάβωμε ὑπ' ὄψι μας ὅτι ἡ ὁδός Σταδίου ἦτανε ἀκόμη ρέμμα μέ δύο τρία ξύλινα γεφυράκια, ἂν σκεφθοῦμε ὅτι ἡ κυρίως παληά Ἀθήνα περιοριζότανε στίς συνοικίες Πλάκας καί Ψυρρή, ἔἴν ὑπολογίσωμε καί μερικές μαρτυρίες πολύ παλαιῶν ἀθηναίων τό σχολεῖο αὐτό τοῦ κυρίου Θεοφίλου, θά ἔπρεπε νά βρισκότανε κοντά στό Μοναστηράκι, ὅπου ὑπῆρχε κι' ἄλλο ἓνα δημοτικό σχολεῖο, τό περίφημο σχολεῖο τοῦ Καραμάνου ὅπου λειτουργοῦσε καί νυκτερινή σχολή γιά τά παιδιά.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γράφει τίποτε ὁ Σουρῆς γιά τά σχολεῖα αὐτά ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διάβασε ἐδῶ νά ἴδῃς .

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) Ἀνοίγουν τά σχολεῖα. Θά τρέξουν τά παιδιά μέ πλάκα καί κοντύλι καί μέ τήν ἀλφαβῆτα τελειώνουν τά παιγνίδια καί σφίγγεται ἡ καρδιά πού μιά στρυφνή δασκάλα, κυρία Μαργαρίτα πίσω ἀπό τά γυαλιά της, μέ τρόπο τά κοιτᾷ καί χάρακα ἢ βέργα στά χέρια της κρατᾷ.

Ποικίλα κεφαλάκια γεμίζουν μέ σοφία τά γράμματα θά μάθουν καί ἀριθμητική προπαίδεια θά μαθουν μά καί Γεωγραφία καί Ὠδική ἐπίσης, ὡς καί Γυμναστική. Ἀθῶα κεφαλάκια θα μποῦνε σέ μελάδες καί δός του καμαρώνουν μπαμπάδες καί μαμάδες.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπεις λοιπόν ὅτι κάποιες πληροφορίες μᾶς δίνει ὁ ἀνεξάντλητος Σουρῆς. Μά πρέπει πρό παντός νά λογαριάσωμε καί τό

πρώτο πρώτο ιδιωτικό σχολείο που ιδρύθηκε στην 'Αθήνα, στα 1835
που ήτανε σχολείο θηλέων, τό Παρθεναγωγείον Χίλλ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό Παρθεναγωγείο του Χίλλ ; Αυτό τό ξέρω. 'Ο Γεώργιος Χίλλ ήτανε ένας άμερικανός ιεραπόστολος που είχε βρεθεί στην 'Αθήνα καί σκέφτηκε όταν έγινε πρωτεύουσα τής 'Ελλάδος ή 'Αθήνα νά ιδρύση ένα σχολείο για κορίτσια. Δέν ξέρω μόνο που ακριβώς βρισκότανε αυτό τό σχολείο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Που άλλου παρά στην καρδιά τής μικρής, τότε, 'Αθήνας, στην Πλάκα. Τό Παρθεναγωγείον Χίλλ, υπέρχει ακόμη καί σήμερα περίπου στην ίδια θέση. 'Αρκετά χρόνια αργότερα, ιδρύθηκε τό παρθεναγωγείο τής Εύφροσύνης Σιμοπούλου, στην όδόν 'Ακαδημίας δίπλα στό θέατρον 'Αρμιώτη, που αν λεγότανε άλλοτε θέατρον Πολικιλίων 'Αρμιώτη, σήμερα λέγεται θέατρον 'Ολύμπια τής Δυρρινής Σικηνής.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κατάλαβα. 'Εκεί λοιπόν, δίπλα στό θέατρον 'Ολύμπια βρισκότανε τό Παρθεναγωγείον τής Εύφροσύνης Σιμοπούλου όπως είπες ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Αύτή ή Εύφροσύνη Σιμοπούλου, ήτανε δασιάλα καί όταν αργότερα παντρεύτηκε, πούλησε τό σχολείο της στην 'Ασπασία Σκορδέλλη. "Ετσι τό σχολείο αυτό των θηλέων έμεινε στην ιστορία τής Παληάς 'Αθήνας, ως Παρθεναγωγείον Σκορδέλλη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα θά σε εκπλήξω κι'έγώ. Αύτή ή Εύφροσύνη Σιμοπούλου παντρεύτηκε έναν άθηναίο γιατρό, μαευτήρα μάλιστα, τόν Κωνσταντίνου Λούρου, καθηγητή τής Μαευτικής στο Πανεπιστήμιο, που είναι πατέρας του σημερινού καθηγητού του Πανεπιστημίου Νικολάου Λούρου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Τό Παρθεναγωγείον Σκορδέλλη είχε μείνει όνομαστό όπως καί τό Παρθεναγωγείο του Χίλλ. Οί περισσότερες από τίς σημερινές άθηναίες δέσποινες, ή από του Χίλλ, ή από ~~του~~ τής Σκορδέλλη τό σχολείο έχουν βγει. Δέν είναι πολλές μέρες που

μιά γνωστή μου παληά 'Αθηναία, ηλικίας ἄνω τῶν ὀγδόντα ἐτῶν
 μοῦ τραγούδησε τό πρῶτο τραγουδάκι πού εἶχε μάθει στό σχολεῖο
 Σκορδέλλη. θάλεις νά σοῦ τό πῶ ; ὦραία, ὦραία
 σέ βλέπω μηλέα
 τοῦ κήπου στολή,
 μέ πράσινα φύλλα
 μέ κόκκινα μήλα
 μ'ἀρέσεις πολύ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό ξέρω αὐτό τό τραγουδάκι καί θά σοῦ πῶ τήν συνέχειά του :
 Τί μήλα δροσᾶτε - μέ γλύνα γεμάτα - πού τά λαχταρῶ - πού εἶναι
 παιδιά σου - καί μέσ'τά κλαδιά σου - ἐγώ τά θωρῶ !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐκεῖνο πού μέ μπερδεύει κάπως εἶναι οἱ ὥρες τῶν μαθημάτων στά
 παληά σχολεῖα. Ἄλλᾳ καλύτερα θά εἶναι νά θυμηθοῦμε πρῶτα κανέ-
 να παληό τραγοῦδι, πρίν πιάσωμε αὐτό τό θέμα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ἔχω ὑπ'ὄψι μου ἓνα πολύ παλαιό τραγοῦδι : Δέν μέ μέλλει τό
 σιοτάδι... Ἡ φίλη μας ἡ κλειώ θά μᾶς τό πῆ :

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Δέν μέ μέλλει τό σιοτάδι...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν μέ μέλλει τό σιοτάδι... Ὁ παλαιός κανταδόρος τό ζητοῦσε τό
 σιοτάδι, ἀλλά οἱ μικροί μαθηταί γυρίζανε νωρίς στά σπίτια τους
 τό ἀπόγευμα. Μιλούσαμε πρίν ἀπό λίγο γιά τίς ὥρες τῶν σχολείων..

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί καί ἔλεγεσ ὅτι σέ μπερδεύουνε κάπως οἱ ὥρες τῶν σχολείων.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως, γιατί ξέρομε καλᾶ ὅτι τά μαθήματα τῶν σχολείων ἐγίνοντο
 τό πρῶτ 8 - 12 καί τό ἀπόγευμα 2 - 4.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κάθε μέρα ; Καί τό Σάββατο ἀκόμη ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τί Σάββατο Γιάγιο. Δέν ὑπῆρχε τότε γουῆνι - ἔντ. Κι' αὐτό
 εἶναι πού μέ μπερδεύει. Φιατί ἐνῶ ξέρομε ὅτι τά μαθήματα τοῦ
 ἀπογεύματος ἦτανε 2 - 4, ἔχομε ἓνα παλαιό τραγοῦδι πού λέει
 - Δασιάλισσα, ὀ ασιάλισσα, σχόλασε τήν Ἑλένη, γιατί εἶναι
 Σαββατόβραδο καί ἡ ψυχή μου βγαίνει...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἄπίθανο αὐτό τό δίστιχο. Πρῶτα πρῶτα γιατί θά ἔπρεπε νά εἶναι

άρκετά ^{μεγαλούτσικη} ~~μεγαλούτσικη~~ αυτή η μαθήτριά, ή 'Ελένη, γιά νά συγκινη
 έναν κανταδόρο • "Επειτα, αφού τά μαθήματα τελειώνανε στίς τέσ-
 σερις τό απόγευμα, τί γύρευε ό κανταδόρος νά λήη : Γιατί είναι
 Σαββατόβραδο καί ή ψυχή μου βγαίνει :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ετσι δέν είναι ; Φαίνεται λοιπόν ότι κ'εποια άλλη σημασία θά
 είχε αυτό τό παλαιότατο δίστιχο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί είδους σημασία ; Δέν ρώτησες κανέναν παλαιότερο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο μακαρίτης Δημήτριος Καμπούρογλου, ό γνωστότατος άθηναιογρά-
 φος μου έλεγε ότι ~~απ~~ υπήρχε μιá πολύ νόστιμη δασιαλίτσα σ'ένα
 σχολείο, πού τήν λέγανε 'Ελένη καί ήτανε έπιμελή ρια. Αύτή ή
 'Ελένη, καθότανε καί τό Σαββατόβραδο άργά γιά νά διορθώνη τά
 γραπτά τών μαθητριών...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ό κανταδόρος πού άνυπομονούσε νά ίδη τήν 'Ελένη, τραγουδοϋ-
 σε αυτό τό δίστιχο τής άναμονής καί άνυπομονησίας. Δασιάλισσα
 δασκ'λισσα, σχόλασε τήν 'Ελένη, γιατί 'ναι Σαββατόβραδο καί ή
 ψυχή μου βγαίνει. Τό ζήτημα καί ή άπορία σου λυθήκανε.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι άκόμη, γιατί υπάρχει καί άμφισβήτησις.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί είδους άμφισβήτησις ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Αλλος παλαιός άθηναίος καί άθηναιογράφος, ό Ττιμος Μωραϊτί-
 νης, στόν όποτον άνέφερα τό δίστιχο καί τήν γνώμη του Καμπούρο-
 γλου, μου ειπε : "Οχι... Για μαθήτριά έχει γραφεί τό δίστιχο.
 Καί μάλιστα γιά μιάν 'Αρσακειάδα. Σκέφου ότι, μου ειπε ό Μωρα-
 ιτινής, τήν εποχή εκείνη τά κορίτσια πηγαίνανε πολύ άργα στό
 σχολείο καί φυσικά όταν τελειώνανε ήτανε ίσως 19 καί 20 έτών.
 Πολύ φυσικό λοιπόν, ένας κανταδόρος νά ήτανε έρωτευμένος μέ
 μιá κόρη στά είκοσί της χρόνια...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι'αύτή ή εξήγησις είναι λογική. Μήν ξεχνάς όμως ότι οι νέοι
 τής εποχής, θά περιμένανε μέ άγωνία έξω από τά σχολεία τών θη-
 λέων νά δοϋνε τά κορίτσια νά βγαίνουν στόν δρόμο.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ήτανε πρόβλημα ή επιστροφή των κοριτσιών στά σπίτια τους στίς τέσσερις τό απόγευμα, ιδίως τόν χειμώνα. Δέν κυκλοφορούσαν πολύ οί άθηναίοι στούς δρόμους καί οί γονεΐς συνιστούσαν στά κορίτσια τους νά μήν περνούν ουτε έξω από καφενεΐα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτό πάλι δέν τό καταλαβαίνω. Γιατί νά μήν περνούν έξω από καφενεΐα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Για νά μήν άκούνε τά πειράγματα των άνδρών. Τό πείραγμα του άνδρα στην γυναΐκα, ήτανε καθιερωμένη υπόθεση. Καί τό συνηθέστερο πείραγμα άπ'όλα τά έν χρήσει ήτανε τό κλασσικό : Ζαχαροπλάστης εΐναι ό μπαμπάς σου καταΐφι μου ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν ήτανε μόνο τά προφορικά πειράγματα. "Εχω άκούσει ότι υπήρχαν καί γραπτές ένοχλήσεις των κοριτσιών. 'Ο έρωτευμένος νέος δέν δίσταζε νά πλησιάση την μαθήτρεα που εΐχε σταμπάρει καί νά της δώση ιδιοχείρως τό γραμματίκι του, στό όποτον της έξομολογεΐτο τόν έρωτά του.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φυσικά οί περισσότερες μαθήτρες έπισπεύδανε τό βήμα τους καί προχωρούσαν χωρίς νά πάρουνε τό γράμμα μά οί νεαροί άθηναίοι έπινοούσανε άλλους τρόπους για νά κάνουνε γνωστό τό αΐσθημά τους στην κόρη των όνειρών τους. Μου έλεγε κάποτε ένας μακαρίτης παλαιός άθηναΐος, ό Νώντας Δεληγιάννης ότι όταν ήτανε φοιτητής, έρωτεύθηκε μιάν άρσακειάδα. Δοκίμασε νά της μιλήση μά εκείνη τόν απέφυγε. Της έστειλε ένα γράμμα μέ ένα λουστράκο μά εκείνη δέν τό πήρε καν. Τέλος ό Δεληγιάννης έγινε κουλουρτζής...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί έγινε ; Κουλουρτζής ; Πουλούσε κουλούρια ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι άκριβώς, μά εΐχε προσέξει ότι στην γωνία της στοάς 'Αρσακειού στεκότανε ένας κουλουρτζής από τόν όποτον κάθε πρωΐ τό ΐνδα μά του άγόραζε ένα κουλούρι πριν πάη στό 'Αρσάκειο. "Ενα πρωΐ λοιπόν ό Δεληγιάννης έδωσε μιá δραχμή στόν κουλουρτζή για νά του παραχωρήση την θέσι του.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καταλαβαίνω τί πήγαινε νά κανη. "Ηθελε από τήν θέσι του κου-
λουρτζη, έστω, νά μιλήση μέ τήν αγαπημένη του.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό βέβαια καί κάτι άλλο ήθελε μά δέν τό κατάφερε τελικά

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιατί δέν τό κατάφερε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μας πιάνει Γιαάγιο ή άνατάσχετη φλυαρία καί ξεχνάμε νά πουμε
κανένα τραγουδι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Εχεις δίκαιο. "Ας διακρίψωμε λοιπόε μέ λίγη μελωδία καί ας
έξακολουθήσωμε ύστερα.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Ψηλά στά σύννεφα...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

(Μετα τό τραγουδι)

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ανυπομονω νά μάθω τί επέγινε μέ τόν κουλουρτζη, τόν φευτοκου-
λουρτζη δηλαδή.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο νεαρός φοιτητής εΐχε καταστρώσει καλά τό σχέδιό του. Εΐχε
γράφει ένα έρωτικό γράμμα, εΐχε τσανίσει τό χαρτί σε πολλές
δίπλες καί κάνοντας μέ τόν σουγιã του μια έλαφρή έγκλοπή στο κου-
λουρι, έχωσε μέσα στην φίχα του τό διπλωμένο σημείωμα. Εΐχε
διαλέξει τό πιο ξεροφημένο κουκουρι ώστε αυτό νά έδινε στην
μαθήτρια. Τήν εΐχε ιδεετ μάλιστα πού κατηφόριζε από τήν οδόν
Πινακωτών...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τήν οδόν Πινακωτών ; Ποιά ήτανε αυτή ή οδός ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Η σημερινή οδός 'Ιπποκράτους. Τήν εΐχε ιδεετ ότι κατηφόριζε
καί έτοιμαε όταν περνã βιαστικός από μπροστά του ένας
δημοσιογραφος ο Νικόλαος Σπανδωνής, μέ τό μονύελό του καί τά
μεγάλα του μουστάκια, ρίχνει μια πεντάρα στο καλάθι καί παίρνει
τό ξεροφημένο κουλουρι μέ τό έρωτικό γράμμα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν τόν εμπόδισε ο αυτοσχέδιος κουλουρτζης ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πως νά τόν έμποδίση ; Τί νά του πη ; Μήν τρωε αυτό τό κουλουρι
καί πάρε άλλο ; "Ετσι τό κουλουρι μέ τό έρωτικό μυστικό χαθηκε

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κάθησε καί ἡ νεαρή μαθήτρια δέν θά ἔμαθε τόν ἔρωτα τοῦ νέου.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό δέν τό ξέρομε γιατί τήν ἐπομένη, ὁ ἄδελφος Σπανδωνῆς πού ἦταν δημοσιογράφος, ἔγραψε ἕνα χρονογράφημα γιά τό ρεβασάκι πού βρῆκε μέσα στό κουλοῦρι του...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σεικνήσαμε ἀπό τά σχολεῖα τῆς παλαιᾶς Ἀθήνας καί φτάσαμε στόν κουλουρτζή... Νομίζω πῶς εἶχανε διαφορά στίς τάξεις τά παλιά σχολεῖα ἀπό τά σημερινά.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιά τάξι λιγώτερη. Πραγματικά, εἶχαμε τότε τό Δημοτικό Σχολεῖο μέ τέσσερις τάξεις, τό Ἑλληνικό μέ τρεῖς τάξεις καί τό Γυμνάσιο μέ ἄλλες τέσσερις. Ἐνδεκα τάξεις ἐν ὅλῳ. Ἄδελφε
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σήμερα ἔχομε δώδεκα τάξεις. Ἐξή δημοτικό καί ἔξη Γυμνάσιο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οἱ τρεῖς τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ τότε, ἐλέγοντο Σχολαρχεῖο. Σέ ποιά τάξι πᾶς παιδί μου ; ἔρωτοῦσαν ἕνα μαθητή δώδεκα ἐτῶν. Καί αὐτός ἀπαντοῦσε : Στήν τρίτη τοῦ Σχολαρχείου. Πιράβο. Τοῦ χρόνου μέ τό καλό θά εἶσαι Γυμνασιόπαις...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γυμνασιόπαις. • θά καμάρωνε κάθε νέος πού θά λεγότανε γυμνασιόπαις...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί καμάρωνε περισσότερο ἀκόμη ὅταν ἔπαιρνε τό ἀπολυτήριο τοῦ Γυμνασίου σ' ἡλικία δεκάξη ἐτῶν καί λεγότανε πιά ἀκαδημαϊκός πολίτης. Τότε εἶχε τό δικαίωμα ὁ νέος νά κρατᾶ μαστουνάκι καί κανέναν δέν τοῦ ἔλεγε λέξι ἄν τόν ἔβλεπε νά καπνίζῃ στόν δρόμο. Ἦτανε πιά ἀκαδημαϊκός πολίτης καί μάλιστα, γύρωστά 1890, οἱ νέοι καμαρώνανε πού ἀπεικαλοῦντο : Ἡ χρυση νεολαία τῆς Ἑλλάδος.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἄς ξαναγυρίσωμε στά σχολεῖα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στά 1872, ἐδῶ κι' ἐνενηντα ὀκτώ χρόνια ἔχομε μιᾶ ἐκπαιδευτική καινοτομία στήν Ἀθήνα. Ὁ φιλολογικὸς Σύλλογος Περνασσός πού εἶχε ἰδρυθεῖ ἐννέα χρόνια πρὶν, στά 1863, ἀναγγέλλει τήν ἰδρυσι νυκτερινῶν σχολῶν γιά ἄπορα παιδιά. Ἡ νεολαία

Όχι ή χρυσή νεολαία του Πανεπιστημίου, μά ή νεολαία της φτω-
χολογίας, δείχνει τήν οίφα της μαθήσεως πού τήν κατείχε.
Μικρά παιδιά, δέκα δώδεκα, δεκαπέντε χρόνων, έφημεριδοπώλες,
λουστράκια, μπακαλόγατοι, μικροϋπάλληλοι, όρμουν καί γεμίζουν
τίς νυκτερινές σχολές του Παρνασσου.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Συγκινητικό πραγματικά. Είναι από τίς λίγες φορές πού ένα
Ίδρυμα, ένας σύλλογος πετυχαίνει τόσο πολύ τόν προορισμό του.
"Ήτανε φανερό ότι ό αναλφαβητισμός πού έω έπνιγε τόν τόπο,
άρχίζει νά βρίσκη μία διέξοδο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί γράφει ~~όσο~~ ένας σατυρικός της έποχής, ό Σοφοιλής
Καρύδης...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σοφοιλής Καρύδης : "Όχι ό Σουρής :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν έποχή πού ίδρύθησαν οι νυκτερινές Σχολές του Παρνασσου,
στά 1872, ό Σουρής ήτανε μόλις δεκαεννέα έτων. "Ήτανε φοιτητής
της φιλολογίας καί δέν είχε εκδηλωθει σαν σατυρικός ποιητής.
"Όμως καί πριν από τόν Σουρής, ή 'Αθήνα είχε πληθώρα πάντοτε
σατυρικών ποιητών κι' ένας απ'αυτούς ήτανε ό Σοφοιλής Καρύδης
πού έγραφε καί για τήν νυκτερινή σχολή του Παρνασσου. Διάβασε
Γιάγιο νά ιδης τί έγραφε...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζει) Παρατάνε κάθε μία τους καθημερινή άσχολία
τά καημένα τά λουστράκια πού μοχθοϋν για τό φωμί
για νά τρέχουν, σαν βραδυάζη, στά νυκτερινά αχολεΐα
λίγα γράμματα νά μάθουν καί νά ζήσουν μέ τιμή.
Καί μαθαίνουν σβέλτα - σβέλτα
~~παιδιά~~
τό έλφα, βήτα, γάμμα, δέλτα...

"Ετσι τρέχουν στο σχολείο, κάθε μέρα βράδυ βράδυ
καί τά μάτια τους θ'άνοίξουν, νά μή μείνουν στο σκο-
καί θά νοιώθουν κάποια μέρα τό καμάρι τό κρυφό των ^{τάδι}
ότι πράγματι ή 'Αλλάδα ήταν ή κοιτίς των φώτων
καί θά σφίγγουν μέ καημό τους
τό έλφαβητάριό τους.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ομως παράλληλα μέ τίς νυκτερινές σχολές γιά τά άπορα παι-
διά λειτουργούσαν καί οί άλλες νυκτερινές σχολές...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ποιές άλλες νυκτερινές σχολές ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μήν ξεχνάς Γιάγκο ότι στήν παλιάν 'Αθήνα άκμάσανε οί νυκτερινέ
σχολές τών κανταδόρων καί ή πρόδος ήτανε τόσο φανερή, ώστε
άπό τίς παλιές καντάδες μέ τά ρομαντικά άνόητα λόγια, φτάσαμε
πολύ σύντομα στό μοντέρνο - μοντέρνο γιά τότε - τραγούδι
όπως ή περίφημη Νινόν...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Λ, ή Νινόν ήτανε ένα τραγούδι πού πραγματικά γέμιζε τ' αούτιά
τών άθηναίων μέ μελωδία... Καί ποθ καί πώς δέν τραγουδήθηκε
αυτό τό φραντσέζικο τραγούδι. 'Η κλειώ θα μάς τό θυμίση.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Τό τραγούδι τής Νινόν
(Μετά τό τραγούδι)
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σχετικά μέ τήν άπεί έκπαίδευσι τής νεολαίας, κατί πού παραλεί-
ψαμε καί πρέπει νά τό άναφέρωμε είναι ότι στά πρώτα χρόνια
μετά τήν 'Επανάστασι του 1821, τά σχολεία πού είναν ίδρυθετ
έλέγοντο άλληλοδιδακτικά.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Αλληλοδιδακτικά ; Δηλαδή ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ητανε τό εκπαιδευτικό καί παιδαγωγικό σύστημα του περασμέ-
νου αιώνος, τό άλληλοδιδακτικό. Οί καλύτεροι μαθηταί, οί
πιο έπιμελεές, οί ικανώτεροι, μέ άλλα λόγια έκείνοι πού τά
παίρνανε πιο εύκολα, διδάσκανε τούς άλλους μαθητάς, τούς
μπουμπουνιέφαλους...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί δάσκαλος δέν υπήρχε στήν τάξι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πώς δέν υπήρχε. 'Ο δάσκαλος έδίδασκε μία μέρα τό μάθημα.
Τήν έπομένη έρωτούσε τούς μαθητάς. Δυό τρείς τό ζέρανε κι' ό-
λας. Οί έξυπνοι, οί μελετηροί, οί άτσιδες. Τότε ό δάσκαλος
ξεκουραζότανε. Καθότανε στό σιαμνί του - καρέκλες δέν υπήρ-
χαν εκείνη τήν έποχή - καί άνέθετε στους άτσιδες νά διδάξουν
τά μάθημα στους μπουμπουνιέφαλους.

- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ "Θαυτε αυτό ήτανε τὸ περίφημο ἀλληλοδιδασκτικὸ σύστημα ἰ
 ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ αὐτό. καὶ νὰ σημειῆς, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα κράτησε
 πολλὰ χρόνια, ἀφοῦ στὰ 1845, βρῖσκομε βασιλικὸ διάταγμα μὲ τὴν
 ὑπογραφή τοῦ "Οθωνος καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν παιδείας Ἰωάννου
 Κωλέττη, περί ἰδρύσεως δύο ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων εἰς τὴν
 συνοικίαν Μεταξουργεῖου καὶ τὴν συνοικίαν Πλάνας
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Νέ ἔλλα λόγια αὐτὸ τὸ ἀλληλοδιδασκτικὸ σύστημα, ἐφαρμοζότανε
 ἀκόμη καὶ στὰ 1844 στὴν Ἑλλάδα. πολὺ φυσικὸ νὰ τὸ θέλανε οἱ
 δάσκαλοι ἀφοῦ δέν τοὺς ἐπούραζε καθόλου.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νὰ πῶς νὰ τοὺς πουράζῃ πού τὰ παιδιὰ μαθαίνανε τὸ ἀλφάβητο
 στὴν πρώτη δημοτικοῦ τραγουδιστὰ. Ἄπορες πού σου τὸ λέω ἰ
 ἔχανε σχηματίσει τὸ ἀλφάβητο μὲ στίχους γιὰ νὰ τὸ ἐντυπώνων-
 ται καλύτερα οἱ μικροὶ μπουμπουνοκέφαλοι μαθηταί. Λόγου χάριν
 "Αλφα - βήτα, κόφε πήττα, ὀδο' ο' ἐμέ καὶ τοῦ Πιηήτα - κι' ἔν
 δέν φτάνει κόφε κι' ἔλλη, ὀδοσε μιά καὶ τοῦ Μιχάλη. Γάμμα δέλτα
 ε - φιλόν - κι' ἔχι ἔλλα τῶν ἄλλων.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Τώρα πού μου τὸ εἶπες θυμῶμαι καὶ τὴν συνέχεια πού τὴν λέγαμε
 σάν εἴμαστε παιδιὰ ἰ Ζήτα, ἦτα, θήτα, γιώτα - φώναζε τὴν Πανα-
 γιώτα, κῆππα, λῆρδα, μῦ, νῦ, εἰ - μπάριμα Σταύρο τουφεξή...
 Παρακάτω ὁμος δέν θυμῶμαι...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅυτε κι' ἐγώ. ξέρω ὁμος κάποιον παλιὸ ἀθηναῖο πού ξέρει ἀπ' ἔξω
 ὅλο τὸ ἀλφάβητο καὶ θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μῦθ τὸ πῆ γιὰ τὴν
 ἐρχόμενη συνάντησί μας γιατί ἀπόψε νομίζω πὼς πρέπει νὰ δια-
 κούψωμε ..
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Ἄφοῦ πρῶτα θυμηθοῦμε κανένα εὔθυμο παλιὸ τραγουδί. καὶ προτε-
 νῶ τὸ Βατσικτσέλο - Βατσικτσό...
 ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καμμιά ἀντίρρησης. Ἄς θυμηθοῦμε πάλι τὸ ἀλησμόνητο Βατσικτσέ-
 λο - βατσικτσό.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΗΡΑΔΟΥ (μὲ συνοδεία πιάνου) θέλω νὰ πῶ στὴν Ἄρακιὰ
 νὰ βρῶ ἕναν ἄρακη
 Βατσικτσέλο - βατσικτσό...
 Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Δημήτρη μου νομίζω πὼς ἡ ὥρα μας πέρασε... Ἄρεβουάρ λοιπόν
 Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.